

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Doctoris Francisci Svarez Granatensis, De Societate Iesv,
Jn Celebri Conimbricensi Academia Theologicæ Facvltatis
Primarii Professoris. Varia Opuscula Theologica**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1618

Cap. VI. Ex decreto æterno diuinæ voluntatis non sumi sufficientem
rationem huius scientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84352)

go intelligenda sunt cetera quæ subdit. Et eodem modo ait libris de Trinitate. Ideo sunt, quia non enim enim nescimus quæ fuerat creaturus loquitur ergo de scientia quæ antecedit, & quæ deus potest ad creandum: de eadem ergo subdit. Quia sciunt creaturæ, adiuncta scilicet voluntate, scientia autem visionis subsequitur secundum rationem post decretum voluntatis: & ideo hæc scientia ut sic non potest esse causa. Et eodem modo intelligendus est D. Thom. 1. part. q. 14. art. 13. ad 1. Quando vero negat Aug. Deum cognoscere rem futuram, quia futura est intēdit, præcipue Dei scientiam non pendere ex præsentia seu existentia rei: unde non ait de futuro, sed de præsentia. Non quia sunt ideo nouit & subiungit. Neque aliter sciuit creaturæ, quam creanda. Et eodem modo loquitur Gregorius. Adde quod in ordine ad eandem scientiam approbationis à fortiori est vera illa negatio. Denique aliqui scholastici ita loquuntur, ne significare videatur obiectum illud habere propriam causalitatem circa Deiscientiam aut Deum accipere scientiam à rebus cum per se omnia sciat: quam puto esse mentem D. Thom. Non tamen negant necessarium ordinem præsuppositionis, quo necessarium est hoc esse futurum, ut scientia visionis præsciri possit. Quod significant alii Patres, cum illa causali locutione utuntur.

Ad primam confirmationem respondetur: per eandem scientiam Deum causare præscientiam, per quam causat futura: neutra autem causat per scientiam visionis ut sic. Neque Albertus loquitur de scientia visionis, sed de scientia absolute. Ad secundam confirmationem, in qua absurdum esse reputat scientiam Dei determinari ex rebus, respondetur, si intelligat de determinatione formali intrinseca & reali, quæ in Deo sit, vere est absurdum: sed à nemine hoc dicitur: si vero de obiectiva determinatione tanquam conditione necessaria, ut in diuina scientia futurum repræsentetur id non solum non est absurdum, sed omnino necessarium, ut scientia supponat obiectum scibile.

CAPVT VI.

Ex decreto eterno diuina voluntatis non sumi sufficientem rationem futuræ scientiæ.

I. Sententia affirmans explicatur.

Sententia affirmans explicatur. Si multorum Theologorum opinio Deum præcognoscere contingentia futura in decreto voluntatis suæ Richard. 1. dist. 38. art. 1. q. 5. & Scot. dist. 39. q. unica §. V. *viso de contingent.* &c. & in quodlibetis qu. 14. Et in re idem sentit Caietan. 1. part. quæstio. 14. articulo 13. ut ca. 5. attigi, & multi ex modernis Thomistis idem sentiunt. Fauet etiam Alexander Ales. 1. part. quæst. 24. memb. 7. dicens præscientiam dicere ordinem ad præordinationem. Inclinat etiam Dur. in 1. dist. 38. dicens, Deum cognoscere hæc futura in se, & in causa eorum. Est autem diuersitas inter hos auctores: quia Richardus solum ait cognoscere Deum hæc futura in sua voluntate tanquam in causa infallibili simplicissimo quidem modo, & absque discursu ex parte cognoscentis: virtuali tamen discursu in cluso in obiecto, hoc scilicet: quicquid Deus vult, erit: hoc Deus vult, ergo hoc erit. Scotus

Opusc. Suarez.

verò addit alium modum cognitionis, præter hunc scilicet, quia supposito decreto illo diuina voluntatis, statim incipit esse determinata vera illa propositio, *Hoc erit*, quæ ante illud decretum non erat determinate vera: & ideo iam Deus illam cognoscit, non tantum in voluntate sua, sed etiam intuendo in se ipso veritatem illam.

Fundamentum huius scientiæ est, quia si decretum est in Deo, sine dubio est sufficiens principium ad cognoscendam hæc futura propter efficaciam ei in voluntatis: sed hæc voluntas est in Deo, ut isti auctores late probant, & summa omnium rationum est, quia Deus omnia immediate operatur per voluntatem suam, vel solam vel cum causis secundis: ergo, & dirigit omnia in fines à se intentos & prædefinitos, quod pertinet ad perfectam & efficacem prouidentiam: & operatur omnia per efficacem voluntatem, quæ vult illa esse antequam sint futura, & consequenter prius etiam quam præsciat illa esse futura: ergo ad omnia quæ in tempore sunt antecedit voluntas efficax Dei, ut intendens, & exequens non solum ante, cessione æternitatis, sed etiam ante præscientiam secundum rationem: Quod breuiter explicatur, & confirmatur: quia licet res non sit futura quia sit præscita à Deo, sed potius è contra, ideo est præscita à Deo, quia futura est, tamē ideo est futura quia Deus illam voluit fore: nam operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ: ergo de primo ad vltimum voluntas Dei antecedit præscientiam: & consequenter voluntas est sufficiens ratio talis scientiæ.

Hæc sententia ita generatim proposita mihi non probatur. Ut autem rationem explicem, suppono duplicem voluntatem posse intelligi ab æterno in Deo circa actum liberum creaturæ prius ratione quam intelligatur esse absolute futurus. Vna circa actum ipsum absolute & secundum se, quæ scilicet vult illum actum esse: alia circa concursum suum ad talem actum, Prior voluntas interdum est inefficax, seu simplex tantum effectus: de qua hic non est sermo quia certum est ex illa non inferri infallibiliter futurum esse effectum: quia hæc solum est voluntas antecedens, quæ non semper impletur. Debet ergo esse voluntas efficax, & ita absoluta, quæ nullam includat conditionem, quæ ex vi & efficacia eius poni non possit. Et hæc dici solet prædefinitio, vel prædeterminatio, quia non solum ex æternitate præcedit temporalem determinationem ipsius voluntatis, sed etiam ordine rationis antecedit præscientiam eius, & in ratione etiam causæ antecedit. De qua prædefinitione magna quæstio est, an Deus illam habeat circa actus liberos, vel repugnet libertati. Ego vero ex his, quæ late tradidi in præcedenti opere, suppono, prædefinitionem hanc, si solū sit per modum interni propositi, & absolute intentionis voluntatis Dei non repugnare cum libertate nostrarum actionum, ideoque esse in Deo circa actus bonos, præsertim supernaturales: circa actus autem prauos haberi non posse propter malitiam eorum. Si autem talis prædefinitio sit etiam prædeterminatio ad extra voluntatis creatæ per se prædeterminans illam physice & efficaciter ad opus, sic credimus repugnare libertati: ut dicto loco late ostendimus. Posterior autem voluntas concurrendi ad actum in vniuersum necessaria est ad omnem actum tam bonum quam malum, quatenus actus est, quia nullus esse potest sine concursu Dei, & Deus non præbet concursum suum nisi volendo, nec incipit hoc velle in tempore, sed ex æternitate: & necesse

II.

Quo fundamento nitatur.

III.

Duplex voluntas Dei circa actum liberum hominis.

est ut prius ratione hoc velit, quam præsciant absolute effectum esse futurum, cum non possit esse futurum nisi ex concursu eius. Ac denique necesse est, ut velit in particulari concurrere ad hunc vel illum actum, hic, & nunc, & non tantum confuse ad actus voluntatis, quia alias De⁹ confuse & imperfecte operaretur, nec haberet distinctam providentiam singulorum effectuum: quod erroneum est. Vnde in hoc non potest esse inter Catholicos controuersia: nec meminisse legisse, vel audisse aliquem in hoc dissentientem, aut in eo constituentem huius disputationis difficultatem: sed in hoc solum, an hæc voluntas concurrendi, quantumvis distincta & in particulari, sit sufficiens ratio cognoscendi effectum esse futurum.

Actus prædefiniti certo cognoscuntur in prædefinitione.

IV.
Assertio
prima.

His positis, dico primo, Actus liberi boni prædefiniti à Deo, supposita tali prædefinitione, euidenter cognoscuntur futuri in illa, & ex vi illius: illa tamen prædefinitio non potest esse prima ratio cognoscendi futura libera, sed necessario aliam supponit seu includit. Prima pars conclusionis certissima est, quia non stat aliquid esse sic prædefinitum à Deo, & non fieri, alioqui voluntas Dei non esset efficax, neque omnipotens. Et hoc sensu dixit Hil. lib. 9. de Trin. *Quo Deus facere decreuit in sua voluntate cognouit.*

V.
Obiectio.

Obiiciunt vero quidam, quia æternum decretum diuinæ voluntatis solum addit respectum rationis ipsi diuinæ voluntati, qui respectus rationis intelligitur resultare in Deo, eo quod res sit futura, sicut resultat relatio ex positione termini: ergo non potest in decreto ipso cognosci quod res sit futura, sed potius cognoscendo rem esse futuram, & cognoscendo voluntatem Dei, cognosceretur in ea esse tale decretum: sicut cognito fundamento & termino, cognoscitur relatio. Et confirmatur, quia Deus non potest intueri in se illum respectum rationis, solus enim intellectus creatus illum confingit, dum imperfecte rem concipit, & ideo solum est obiectiue in intellectu creato abstractiue cognoscere. Sed hæc rationes supponunt quidem illam difficultatem nunquam satis explicatam: quid scilicet sit cōplete, seu quid addat hoc decretum in Deo, tamen in præfenti nullā nouam difficultatē ingerūt. Nā posterior ratio, ut ab illa incipiamus, vel probat Deum nō cognoscere suū decretum liberum in se ipso, & prout in se est: quod sine errore dici non potest; vel nihil probat. Probat, quia, si respectus ille rationis ita dicitur addi per hoc decretum, ut sit de intrinseca ratione eius, & sine illo cognosci non possit, & alioqui negatur Deum intueri respectum illum, aut habere illum obiectiue in suo intellectu: plane sequitur Deum non intueri vel cognoscere suum decretum, quia non cognoscit respectum, qui est de ratione eius. Si autem ille respectus vere non est de intrinseca ratione talis decreti, ut reuera non est, ideo que cognosci potest illud decretum prout in se est, non formando neque fingendo talem respectum, ut reuera potest: & Deus ipse illud cognoscit, & fortasse etiam Beati: plane sequitur, ad cognoscendum decretum formaliter loquendo non esse necessarium cognoscere te minimum illius respectus ut sit, & cōsequenter prius ratione posse cognosci decretum illud, & in illo ut in causa posse cognosci rem esse futuram, per quod etiam facile responderetur ad priorē rationem, quæ si aliquid va-

leret, etiam probaret non esse rem futuram ex decreto, sed potius ex eo quod res futura est, esse in Deo decretum: quod omnino falsum est. Et sequela patet, quia ex eo quod res est futura, dicitur in Deo resultare respectus, per quem formaliter & complete constituitur decretum. Falsum ergo est hoc quod supponitur tanquam fundamentum illius rationis. Nam, cum respectus ille reuera non sit in Deo, sed fingatur ab intellectu, quod extrinsecum est, & accidentarium, & decretum vere de intrinseca sit in Deo, non potest ille respectus intrinsece constituere ipsum decretum: & ideo licet ad fingendum respectum, necessarium sit præcognoscere terminum, non vero ad cognoscendum ipsum decretum. Vnde, cum dicitur decretum liberum non addere Deo nisi respectum rationis, non ideo dicitur, ut affirmetur talis respectus esse de intrinseca ratione decreti: sed solum ut negetur hoc decretum addere Deo rem, aut modum realem, quo Deus carere potuisset: ideoque si quid concipitur à nobis tanquam additum, solum esse respectum rationis. Nihil ergo obstat illa ratio, quominus actus prædefinitus cognoscatur esse futurus in decreto, quo prædefinitur, tanquam in causa, qua existente infallibile est sequi talem effectum.

Secunda pars conclusionis, in qua est difficultas, ita declaratur. Nam hæc prædefinitio diuina, ut terminata ad actum liberum creaturæ, necessario supponit in Deo & facultatē efficaciter faciendi ut ille actus infallibiliter fiat, & scientiam qua nonit quid necesse sit ipsum Deum facere circa voluntatem creatam, ut illa infallibiliter faciat talem actum: & hoc sensu talis prædefinitio necessario supponit in Deo hanc scientiam conditionatam: Si ego hoc vel illud facio circa hunc hominem, hoc vellet: vel e conuerso: Si hic homo in tali oportunitate excutitur vel mouetur, hoc operabitur. Vnde, qui ponunt in Deo prædefinitioem hanc, si simpliciter negant hanc scientiam, non consequenter loquuntur, & repugnantia dicitur. Dico autem si simpliciter negent, quia potest diuersis modis hæc scientia poni, ut statim explicabimus, & si vno modo negetur, & non alio, non erit repugnantia: tamen simpliciter illam tollere, & admittere prædefinitioem, repugnat. Probat, quia impossibile est, eum, qui per intellectum de voluntatem operatur intendere prudenter & efficaciter finem, quin habeat præcognita media, quibus possit consequi finem illum: ergo, si intentio non quomodocunque esse debet efficax, sed ita ut illa posita impossibile sit in sensu composito effectum intentum non sequi: necesse est ut qui habet eam intentionem, præcognoscat modum & viam infallibiliter exequendi effectum intentum, ut ex vi talis intentionis infallibiliter sit intentum, quibus ille effectus infallibiliter est futurus: huiusmodi autem est ideo de Deo ratio Dei efficax, ut declaratum est: ergo talis dicitur: *Quicumque voluit Dominus facere: ergo talis voluntas supponit facultatem, & scientiam operandi ex tali facultate: effectus imprudenter & temeraria voluntas, quæ vellet aliquid ut infallibiliter efficiendū, ignorando modum quo possit facere, ut infallibiliter fiat. Hæc autem ratio includit virtutē illā conditionalem, quod si Deus hoc vel illud faciat, vel permittat circa voluntatem creatam, illa hoc vel illud operabitur.*

Rursus hæc præscientia duobus modis intelligi potest: primo ut effectus ille cognoscatur futurus posita illa conditione seu motione Dei, ex vi eisdem: vel alunde ex alia præfenti reali, vel obiectiua. Si hoc posterius dicitur, am ille motus

dus supponit cognitionem effectus liberi alia
 via & ratione præter prædeterminationem diuinam,
 & ita prædeterminatio non poterit esse prima ratio
 & causa cognoscendi effectum liberum, quod in-
 tendimus. Prior vero modus requirit non tan-
 tum prædeterminationem per modum intentio-
 nis, sed etiam per modum efficacie determina-
 tionis voluntatis, quæ repugnat libertati: ergo
 nullo modo sola prædeterminatio potest esse prima
 ratio huius cognitionis. Consequentia cum ma-
 iori propositione & prima parte minoris est
 clara in hoc posteriori discursu: quia, cum ante
 suam prædeterminationem Deus cognoscat volun-
 tatem creatam, si hæc vel illæ conditiones illi ad-
 iungantur, hoc esse facturam non potest cog-
 noscere id esse facturam, nisi altero ex duobus
 modis positis, scilicet quia vel illa se determi-
 nabit cum proportionata concursu, vel auxi-
 lio Dei: vel quia determinabitur à solo Deo: quia
 neque agere potest sine determinatione, neque
 modo alio determinari potest, nisi altero ex præ-
 dictis, ut omnes conuenimus. Et quidem, si pri-
 ori modo est determinanda, manifeste conclu-
 ditur, eam determinationem in illa conditioni-
 tali non cognosci in alia prædeterminatione: quia
 ante illam præscientiam nulla alia est, ut proba-
 uimus: & si talis fingeretur, de illa rediret idem
 argumentum. Igitur talis præscientia suppo-
 nit alium modum cognoscendi effectus futu-
 ros liberos. Et hæc ratio dicitur prædetermina-
 tionem non posse esse primam radicem huius co-
 gnitionis, nisi illa etiam talis sit, quæ physice de-
 terminet voluntatem ad actum prædeterminatum,
 supponimus autem hoc esse impossibile salua
 libertate ex dictis in lib. 1. & 3. de Auxiliis. ergo.
 Dicunt vero aliqui decretum illud non esse præ-
 definitiuum: neque supponere præscientiam,
 etiam conditionalem, sed esse concomitantem, &
 secum potius afferre præscientiam, & ideo non
 repugnare libertati: quia licet sit prius causalita-
 te, non tamen subsistendi consequentia, si-
 cut causa in actu est prior natura effectu, non
 est tamen prior subsistendi consequentia. Sed
 hoc non recte dicitur, quia tota ratio re-
 pugnantie inter decretum physice determi-
 nans voluntatem & libertatem, posita est in
 causalitate, non in subsistendi consequentia.
 Nam etiam causa necessitans posita in actu non
 est prior suo effectu in subsistendi consequen-
 tia, & tamen propter antecessorem in causan-
 do repugnat libero viui inferioris causæ. Decre-
 tum ergo illud si est prius causalitate & non sup-
 ponit præscientiam, necesse est ut ex se sit effi-
 cax ad prædeterminandam potentiam, & quod
 id faciat: ut efficax sit & infallibile. hæc autem
 efficacia non relinquit libertatem actualem
 in inferiori causa: quod fecus est quando tale de-
 cretum supponit aliunde conditionatam scien-
 tiam: ut dictum est, & iterum statim dicitur.

VIII.

Dico secundo Prædeterminatio diuina non est ne-
 que esse potest sufficiens ratio cognoscendi hæc
 futura in vniuersum. Ratio est, quia hæc præde-
 terminatio non conuenit rebus omnibus seu acti-
 bus futuris contingentibus: in prædeterminatione
 autem solum possunt cognosci ac quæ prædefini-
 untur, ut per se constat. Prior propositio
 probata est à nobis late in lib. 2. de Auxiliis: ubi
 ostendimus, Deum nec prædeterminare volun-
 tates humanas ad actus peccatorum, neque
 eos absolute prædefinire aut determinare ut
 sint, sed solum permittere, ut Concilia & Sancti
 loquuntur, oppositumque repugnare diuine bo-
 nitati. Dicunt vero aliqui sufficere voluntatem
 permitendi esse peccatum, ut in ea cogno-

Opusc. Suarez.

scatur esse futurum. Sed hoc falsum est, in rigo-
 re ac perse loquendo, nisi supponatur alia ratio
 cognoscendi hæc futura, quæ perse iuuat, ut in
 fine huius capituli declarabo. De actibus autem
 bonis in eodem opere de auxiliis ostendimus in-
 certum esse an omnes sint prædefiniti à Deo præ-
 fertim illi qui supernaturales non sunt: si ergo al-
 liqui non fuere prædefiniti, illi non cognoscuntur
 in decreto prædefiniente. Et saltem videtur cer-
 tum potuisse Deum non prædefinire hos actus,
 etiam si voluerit ad illos concurrere: non po-
 tuit tamen illos ignorare, quacunque ratione
 futuri fuerint. Prædeterminatio ergo nequæ ad qua-
 ta, neque necessaria ratio huius scientiæ futu-
 rorum esse potest.

Decretum concurrenti cum creatura non est ad-
 huc sufficiens ratio cognoscendi fu-
 turum actum.

Deo tertio: Decretum æternum quo Deus sta-
 tuit concurrere in tempore cum humana
 voluntate ad actum, non est sufficiens prin-
 cipium, vel ratio cognoscendi illum actum esse
 futurum, nisi aliunde ex alia scientia, vel præ-
 scientia iuuetur. Declaratur, & probatur, quia
 vel illud decretum est absoluta & efficax volun-
 tas talis actus, vel est tantum voluntas dandi
 concursum: qui ex parte Dei requiritur: pri-
 mum dici non potest: secundum autem per
 se non est sufficiens ratio cognoscendi futura,
 ergo. Minor quoad priorem partem probatur
 primo, quia illa voluntas non est decretum de
 quo agimus: loquimur enim in conclusione de
 voluntate Dei necessaria ad dandum concur-
 sum suum creaturæ: illa autem voluntas sic ab-
 soluta & efficax non est necessaria ad dandum
 concursum, ut in lib. 1. & 2. de auxiliis late pro-
 batur, tum quia nemo haberet paratum Dei con-
 cursum ad ea opera, quæ non facit, quia de illis non
 est tale decretum Dei: tum quia in malis actibus
 non habet Deus tale decretum. Secundo princi-
 paliter, quia talis voluntas esset simpliciter præ-
 definitio talis actus, quia ante præscientiam ac-
 tus absolute & efficaciter per illam voluntatem
 præordinatur ut fiat.

Responderi potest illam voluntatem esse qui-
 dem absolutam prædeterminationem talis actus: præ-
 finitionem (inquam) secundum ordinem æterni
 tatis ad tempus; non tamen esse præfini-
 tionem secundum ordinem rationis ad no-
 stram voluntatem, quia est omnino concomi-
 tans comparatione illius. Sed hæc responsio sa-
 tisfacere non potest. Nam cum voluntas Dei di-
 citur concomitans aliud, comparatur ad id, re-
 spectu cuius talis dicitur: aut ergo comparatur
 ad effectum prout in re ponendum, aut ad præsci-
 entiam talis effectus, ad causalitatem causæ se-
 cundæ, cum qua Deus concurret ad talem effe-
 ctum. Primo modo non potest voluntas Dei di-
 ci concomitans, quia & reali duratione æterna
 antecedit effectum, & ordine etiam causalita-
 tis, quia est causa eius, secundo autem modo non
 potest dici concomitans, maxime iuxta contra-
 riam opinionem, quia hæc voluntas talis esse
 dicitur, ut in ea Deus cognoscat futurum: ergo
 non est concomitans, sed antecedens scientiam
 quia est ratio eius. Tertio vero modo si fiat com-
 paratio, constat non posse fieri in ordine ad du-
 rationem realem: quia voluntas Dei per eterni-
 tatem antecedit effectum causæ secundæ:
 nā licet actio ad extra, etiam prout à Deo fit in
 tempore fiat: nunc autem non comparamus ip-
 sam actionem ad extra secundum respectus di-
 uersos

IX.
Affectio 3.X.
responsio
ad ratio-
nem posi-
tam.

uerfos eius : sed comparamus voluntatem æternam Dei, cum temporali concursu creaturæ : ergo secundum durationem nō possunt dici concomitantē se habere, sed antecedit voluntas Dei : ergo debent dici secundum causalitatem. Sed hoc etiam modo concomitans esse non potest : quia voluntas Dei quæ vult simpliciter effectum in se ita debet esse efficax & infallibilis, vt in sensu composito impossibile sit illam esse positam, & effectum non poni : ergo debet habere certam & infallibilem connexionē cum influxu causæ secundæ necessario ad illum effectum : ergo hæc infallibilis connexio fundari debet vel in causalitate, quæ Deus per illam voluntatem em facit vt causa secunda influat : vel in præscientia, quæ iam Deus præuidit causam secundam hoc esse facturam, & sua voluntate approbat, & vult illud fieri : & si fiat primo modo, est voluntas prædeterminans seu prædefiniens : si autem fiat posteriori modo, est subsequens, nam supponit effectum in æternitate, & præscientiam eius : nullo ergo modo potest esse concomitans, quia præter illos duos nullus alius excogitari potest. Hoc ita confirmatur, & declaratur, nam vt actus voluntatis creatæ eueniat, necesse est iuxta hanc opinionem vt duæ voluntates, diuina scilicet & humana in illo efficiendo, & suo modo volendo conueniant : ergo necesse est vt vel vna ordine naturæ & causalitatis antecedit alteram : vel quod vna ex præscientia alterius illi coniungatur, alioqui omnino à casu & fortuito in illo effectu volendo coniungentur, vt si duæ voluntates humanæ debeant coniungi simul in volendo eodem opere, necesse est vt vel vna moneat alteram : vel adiungatur illi ex præscientia illius : alioqui casu & fortuito coniungentur : sed voluntas diuina & humana non conueniunt casu & fortuito in volendo tali effectu : ergo, si voluntas Dei ab æterno vult illum actum, vt ei per se & infallibiliter coniungatur voluntas humana, necesse est vt id fiat vel ex vi alicuius causalitatis diuinæ voluntatis in humanam, vel ratione præscientiæ : quia talis determinatio voluntatis humanæ supponitur futura : ergo non habet hic locum voluntas mere concomitans.

XI.

Ad hæc vero responderi potest, illam voluntatem Dei dici, & esse concomitantem cum concursu humanæ voluntatis ad eundem actum, ratione causalitatis, quia omnino simul in illum influunt : vt autem Deus possit habere talem voluntatem, satis esse scientiam conditionatam, quæ prænouit voluntatem creatam in tali vel tali occasione fore determinandam ad hoc vel illud, si ipse Deus concursum ei præbeat. Sed in primis hæc responsio admittit, vel supponit quod intendimus : scilicet Deum alia via cognoscere futuram determinationem liberam nostræ voluntatis : sine qua non potest cognosci effectus futurus : & consequenter solum decretum ad hoc non satis esse. Deinde inquiri, an posita illa præscientia conditionata, Deus absolute velit talem actum? & sic necesse est, vt velit etiam efficaciter quicquid necessarium est ad talem actum, & consequenter vt velit influxum nostri liberi arbitrii in talem actum : quia sine illo esse non potest : imo essentialiter talis actio libera includit respectum ad liberum arbitrium, quod est proxima causa illius : ergo si Deum efficaciter & absolute vult, etiam vult efficaciter vt voluntas humana concurrat ad illum : ergo tale decretum Dei est antecedens nostrum liberum arbitrium, & præfiniens vel prædeterminans illud quod repugnat libertati vt

sepe dixi : si vero non sic vult Deus illum actum, sed tantum volendo suum concursum ad illum, iam conceditur aliud membrum propositum, de quo postea dicetur.

Respondent decretum illud esse absolutum & efficax, & nihilominus nec repugnari libertati, nec esse simpliciter antecedens ex eo solum quod supponit dictam præscientiam conditionatam futuri euentus & consensus liberi ipsius voluntatis. Sed hæc responsio sufficienter vt existimo refelli potest, & ex eius improbatione aperte conuincitur quod intendimus, nam in primis fieri non potest, vt Deus velit illo modo præbere concursum, ex illa conditionata præscientia, nisi idem decretum sub eadem conditione in obiecto illius præscientiæ includatur. Quia necesse est vt in obiecto illius præscientiæ includatur diuinus concursus, sub eadem conditione, quia sine illo nihil potest velle creatæ voluntas, ergo non potest de illa præsci, quod in hac oportunitate hoc vellet, nisi includendo in illo antecedente hanc conditionem, si in illa oportunitate haberet proportionatum concursum Dei : ergo non refert illa præscientia ad salutandam libertatem, si concursus definite datur ad solum hunc actum per absolutum decretum. Probatur consequentia, quia sumo ipsam conditionatam præscientiam : & inquiri, an concursus ille qui in eius obiecto sub conditione includitur, dandus intelligatur per hanc absolutam & definitam voluntatem Dei vel per aliam? si dicatur primum, redit idem argumentum quia iam tunc non potest cognosci actus nisi vt necessario futurus ex illa suppositione : quia posito decreto Dei absolutum non potest non sequi effectus, & iam tunc dici non potest illud decretum esse ex alia præscientia conditionata, vel ex alia suppositione : nulla enim fingi aut excogitari potest : ergo talis præscientia nihil confert ad libertatem, cum in illa supponatur conditio auferens libertatem, & indifferentiam ad operandum : si vero dicatur, in illa conditionali non intelligi concursum vt dandum per hoc decretum, sed per aliam voluntatem, ergo nunc etiam in re ipsa non datur per tale decretum, quia in illa præscientia includitur sub conditione necessarius concursus, & nunc in re non datur alius, nisi qui necessarius est. Et confirmatur ac declaratur, nam inquiri quando Deus præscit voluntatem humanam in hac occasione si habeat concursum paratum, hoc volitum, an præcognoscat, eandem voluntatem non volitam aliud, etiam si habeat paratum concursum ad aliud volendum, ne ne? nam si hoc Deus non præscit, sed solum præscit voluntatem creatam nihil aliud esse volitum in ea occasione, quia non esset habitura concursum ad aliud volendum, talis omisio seu carentia actus non præscitur vt libera, sed vt necessaria, quia impossibile est voluntatem habere actum, ad quem non habet paratum concursum. Dicitur fortasse, illam non esse habituram concursum in tali oportunitate, quia non esset in ea volitura ex libertate sua atq; hoc ipsum præscire Deum : At hoc impossibile est, loquendo vt loquimur, de concursu in actu primo, seu prout oblatio ex parte voluntatis Dei : quia vt voluntas libera omittat actum, necesse est vt supponatur habere concursum in potestate sua, seu oblatio quantum est ex parte Dei : ergo non potest per se tantum conditionalem præsciri, voluntatem in tali occasione constitutam libere omittam talem actum, nisi sub eadem conditione supponatur concursus Dei sufficienter illi oblatio

ita vt conditio sit hęc, etiam si voluntas Adę (verbi gratia) habeat in tali occasione cōkursu Dei paratum ad volendum resistere tentationi, non vult. Ex hoc ergo aperte cōcluditur, vt o-
pinor concursum Dei non dari per voluntatem absolutam ipsius actus: quia hęc conditionalis implicat cōtradictionē. Etiam si Deus velit abso-
lute aliquem actum esse, ille non erit ex liber-
tate humanę voluntatis: quia Deo absolute vo-
lenti non potest humanum resistere arbitrium: ergo si Deus præscit illam conditionalem propo-
sitionem: licet Deus offerat voluntati cōkursum, in tali occasione ad aliquid volendum, ipsa non vult, necesse est, vt concursus sufficienter offeratur per aliquam voluntatem Dei quę non sit omnino absoluta, cui videlicet humanum arbitrium resistere possit.

Collectio
ex dictis.

Atque hinc ulterius cōcluditur, volitionem quam Deus nunc habet concurrendi cum hu-
mana voluntate libere operante non potuisse esse omnino absolutam propter præscientiam conditionatam: quia Deus præscit voluntatem creatam fuisse hoc volutam, si ipse vellet cum illa concurrere: nam volitio, quę nunc concur-
rit, non est alia, nisi illa quę in illa conditionali includitur, alias mutaret Deus conditionem: sed in illa conditionali non cōcluditur voluntas absoluta, vt ostensum est, quia debet esse talis voluntas cui humanum arbitrium possit resi-
stere: & quia æque debet offerri concursus ad oppositum actum, alias non esset voluntas ad vtrūlibet indifferens: ergo, &c. Cōcluditur præ-
terea præscientiam illam conditionalem non obitare, quō minus impediatur vsus libertatis, si Deus præbet concursum per illam voluntatem absolutam. Quia si talis absoluta voluntas in-
cluditur sub cōditione in obiecto illius scientię præscitur futurus effectus ex efficacia antecede-
ti talis volitionis Dei, & non ex libero vsu volū-
tatis creatę: tollereturque indifferentia quoad specificationem, quia si concursus supponitur dandus per talem voluntatem, non potest dari neque offerri, nisi ad vnum actum, & conse-
quenter, voluntas creatā non potest simpliciter alium efficere: tollitur etiam libertas quoad exercitium, quia supponitur in Deo volitio, cui humana voluntas non potest resistere, & illa est omnino antecedens, cum non supponat aliā præscientiam, vt dictum est. Quod si in præscien-
tia conditionata præscitur ille actus, vt neces-
sario futurus ex vi talis causę posita conditio-
ne, eadem necessitate fiet, & non libere, quia non aliter futurus est, quam fuerit præscitus. neque ē conuerso. Si autem illa absoluta volun-
tas non includitur in obiecto illius præscientię, sed postea additur, iam non præbet Deus con-
kursum in re ipsa eo modo, quō in præscientia illa supponebatur: ergo talis præscientia non ob-
stat, quō minus per adiunctam voluntatem Dei absolutam simpliciter impediatur vsus liberta-
tis, quia illa volitio Dei vltra præscientiam ad-
dita est, & voluntatem humanam præuenit, ta-
lisque est, vt ei resistere non possit, neque ali-
quid aliud extra illam velle.

Dices volitionem, quā Deus prædefinit ali-
quem actum bonum humanę voluntatis, iuxta nostram sententiam, non tollere libertatem: quia supponit conditionatam præscientiam, quamvis talis voluntas prædefinitiuā non in-
cludatur in obiecto illius scientię: ergo idem di-
ci poterit in præsentia. Respondeo, argumentum hoc efficaciter retorqueri ad hominem contra auctores alterius opinionis: ipsi enim di-
cunt, volitionem prædefinitiuā auferre li-

bertatem, non obstante præscientia conditio-
nata: ergo multo magis id dicere debent de hac voluntate, per quam Deus concurrit, si est volū-
tas absoluta talis actus: nam est eadem ratio de illa, vel potius longe maior: Sed nos facile re-
spondemus negando similitudinem: nam vo-
luntas prædefiniens nec per se se immediate effi-
cit in humanam voluntatē, nec mutat modū operandi, vel concurrendi Dei ad talem actum, ita vt ex vi illius determinationis ne essario præbeat media accommodata, quibus præscit, infallibiliter esse futurum talem actum, quam-
uis libere. Secus vero est de illa voluntate ab-
soluta, quā dicitur Deus concurrere ad actum, quia illa per se est efficaciter operatiua ad extra & per illā mutatur modus concurrendi Dei in-
clusus in obiecto conditionatę præscientię, vel si illum non mutat, in ipsamet præscientia non præcognoscitur talis effectus vt libere, sed vt de-
terminate ac necessario futurus ex vi illius vo-
luntatis Dei, vt satis declaratum est.

Superest dicendum de alio membro, & pro-
bandum, aliam voluntatem concurrendi non esse sufficientem rationem huius præscientię. Primo, quia voluntas illa non est omnino abso-
luta, sed conditionem aliquam virtute includēs vt in libris de auxiliis ex communi Theologo-
rum sententia, & ex modo diuinę providen-
tię necessario ad constituendam actionem in potestate liberi arbitrii humani, & vt actio pec-
caminosa Deo non imputetur, variis modis o-
stendi: sed in voluntate conditionata per se sumpta non cognoscitur effectus futurus suffi-
cienter, nisi alias cognoscatur conditio impleta vel implenda: quia conditio ipsa suspendit effica-
ciam volūtatē, vel potius ipsa volūtas suam ef-
ficaciā sustinet, donec conditio impleatur, ergo. Atque huius argumenti vis magis declarabitur secunda ratione, quę talis est. Effectus talis vo-
luntatis non est futurus sola illa voluntate, sed necessarium est vt voluntas etiam humana si-
mul se determinet ad talem effectum: quia Deus per illam voluntatem nō vult efficere illum ef-
fectum vel actionem se solo, sed cum coope-
ratione libera voluntatis humanę, ideoque ac-
tio ad extra, quę ab illa voluntate procedit, essentialiter dependet ab vtraque voluntate: non potest ergo cognosci illa actio vt futura nisi præcognita vtriusque voluntatis determina-
tione futura. Ergo non potest sufficienter cog-
nosci in solo illo decreto volūtatē diuinę. Patet consequentia, quia effectus non potest præ-
cognosci in causa, nisi illa sit sufficiens, & ef-
ficax: illud autem decretum per se solum non est sufficiens causa simpliciter loquendo illius effectus, sed tantum in vno genere, scilicet causę primę. Dicitur fortasse, quando Deus definit dare concursum humanę voluntati ad talem actum, simul in ipsa eternitate scire voluntatem humanam esse determinandam ad eundem ac-
tum, ideoque statim præscire talē effectū esse futurum. Sed in primis hoc fortasse non ita est: nam cum voluntas humana sit proxime libera, nō tantum quo ad exercitium actus, sed etiam quo ad specificationem, non solum habet con-
kursum oblatum ex parte Dei ad vnum actum quem factura est, sed etiam ad plures quos hic & nunc circa tale obiectum facere posset: Deus autem non offert cōkursum nisi per volūtatē concurrendi: ad talem vel talem actum, prout libere voluntas humana cooperata fuerit: hęc enim est conditio implicite inclusa in illa vo-
luntate: & ideo neque hoc est contra effica-
ciam diuinę voluntatis, quia ipsemet non

Probat
primo a-
tertio rei-
tia,

Secundo
probat,

Opus. Suarez,

S 3

vult

Confirma-
tur magis.

vult maiorem adhibere, neque magis absolute talem effectum velle neque etiam est frustra: quia talis causa secunda ita potens, & indifferens, talem etiam concursus applicationem natura sua postulat: quæ omnia in dict. lib. de Auxiliis latius declaravi & ostendi, Atque hinc etiam confirmatur obiter quod intēdimus, quia voluntas cōcurrenti ut ite, quantum est ex se, potest non habere effectum: ergo non est sufficiens ratio ut in ea cognoscatur effectum esse futurum. Vnde addo ulterius etiam respectu illius actus, qui faciendus est à tali voluntate, non esse illam sufficientem rationem cognoscendi futuritatem illius actus. Cum enim dicitur Deus posito illo decreto cognoscere ad quem actum voluntas humana cooperatura sit: interrogo, an cognoscat esse cooperaturam ex vi & efficacia illius voluntatis diuinæ de concursu præstando? & hoc dici non potest, alioqui illa voluntas Dei non esset tantum concurrere, sed etiam determinandi humanam voluntatem: vel an solum cognoscat Deus voluntatem humanam suo arbitrio & influxu esse determinandam ipso concurrente? quod verissimè est. Inde tamē aperte sequitur illam determinationem futuram humanæ voluntatis non cognosci à Deo in suo decreto seu voluntate concurrere, sed aliunde, quia illa voluntas concurrere non se habet causaliter, ut ita dicam ad determinationem voluntatis humanæ quatenus ab ipsa manatura est, sed tantum concomitanter, ergo non potest in illa ut in causa cognosci, quandoquidem non est ratio cognoscendi cooperationem alterius causæ, sine cuius cognitione non potest cognosci effectum esse futurum.

XIV.
Respon-
sio ad præ-
dicta.

Impugna-
tione.

Dicetur fortasse, prius ratione, quā Deus habeat hoc decretum concurrere, supponi in ipso hanc conditionatam scientiam, si talis voluntas humana in tali occasione, &c. ad volendum expedita, habuerit cōcursum causæ primæ, hoc operabitur & non aliud: & ideo voluntatem concurrere esse sufficientem rationem cognoscendi talem effectum esse futurum: quia, licet includat conditionem, vel requirat concomitantiam, iam supponit eam fore implendam seu determinandam. Respondeo, primo negando simpliciter antecedens: quia Deus non tantum offert, quantum est ex parte sua, concursus ad actum, quem sub conditione præscit futurum, sed etiam ad actum quem præscit non esse futurum, ut libertas quo ad specificationem integra maneat. Secundo respondetur negando cōsequentiam etiam respectu illius actus, quem Deus præscit futurum esse sub dicta conditione: quia, licet tunc posita voluntate concurrere Deus præsciat absolute futurum actum: tamen non ex vi solius voluntatis concurrere, sed coniuncte cum illa præscientia determinationis humanæ qua cognoscit effectum futurum: nam in virtute intercedit ibi ex parte subiecti hic syllogismus, si voluntas humana habeat concursus diuinum, hoc faciet: sed habet illum ex vi decreti diuini, ergo de omni autem syllogismo verissimum est vnam præmissarum per se sumptam non esse sufficientem causam veritatis consequentis. Vnde ad huc explicandum super est quod intēdimus: scilicet, quia ratione cognoscat Deus voluntatem humanam esse determinandam, siue nunc in absoluta scientia, siue in ea conditionata, si ad eam recurratur. Non enim potest dici, per illam conditionatam hoc sciri ex decreto conditionato in ea incluso, quia illud tantum est decretum concurrere, ut supponimus, quod non causaliter,

sed concomitanter tantum comparatur ad voluntatem humanam respectu determinationis eius: necessario ergo querenda est alia ratio cognoscendi futura. Omitto vulgares alias rationes Nominalium, & aliorum, quia minus efficaces mihi videntur.

Permissio voluntas non sufficit ut ex viem cognoscatur futurum peccatum.

Atque hinc constat quarto & ultimo dicendum esse, voluntatem permittendi peccatum per se solam non esse sufficientem rationem ut cognoscatur peccatum esse futurum. Hoc à fortiori constat ex dictis: declaratur tamen breuiter. Nam duobus modis procedere possumus: primo supponendo Deum habere hanc scientiam conditionatam. Si permittit Adam hic & nunc peccare, peccabit: vel nulla supposita tali scientia, vel potius supponendo Deum non habere illam. Iuxta hunc posteriorem modum probatur facile conclusio ex dictis, quia voluntas permittendi, duo includit: vnum est propositum non impediendi peccatum, nec dandi auxilium efficacius seu determinationem omnimodam ad positum actum, seu ad vitandum peccatum: aliud est decretum concurrere ad positum actum voluntatis, quo peccatum libere ac voluntarie fit: suppono enim nunc peccatum non terri sine actu positivo, etiam si sit peccatum omissionis, saltem moraliter loquendo. Ratione prioris partis non potest futurum peccatum cognosci in sola permissione, ut late ostendi lib. 2. de Auxiliis cap. 5. num. 16. & sequentibus: & ideo solum declaratur breuiter. Quia vel illud auxilium efficax, est aliqua prædeterminatio physica: & hæc non est necessaria ad vitandum peccatum, imo nec possibilis, si libere vitandum est; aut etiam si homini imputatur quod illud non euitet, ut in prædicto lib. de Auxiliis sapius ostendi: ergo in negatione huius determinationis non potest cognosci futurum peccatum. Aut illud auxilium est aliqua vocatio, exortatio, aut specialis protectio Dei tempore congruo: & hæc (siue sit necessaria ad vitanda singula peccata siue non, de quo nunc non disputo) non est efficax absque præscientia conditionata, ut probatum est in lib. 3. de Auxiliis: nunc autem loquimur absque præsuppositione talis scientiæ: quid enim sentiendum sit, illa supposita, statim dicemus. De altera vero parte, scilicet de voluntate concurrere, iam generaliter dictum est, & illa omnia à fortiori locum habent in actibus malis, quia voluntas humana non est ex se determinata ad illos faciendos, sed indifferens, nec Deus ex vi voluntatis concurrere determinat illam. At vero supposita prædicta scientia conditionata, & adiuncta voluntate permittendi peccatum, manifestum est euidenter inferri & cognosci peccatum esse futurum, nam inferitur ex propositione conditionata, quæ vera est supponitur cum veritate antecedentis seu conditionis. Talis vero cognitio non est in sola voluntate permittendi, supponiturque aliam rationem cognoscendi liberam determinationem voluntatis humanæ, ut à fortiori ex dictis constat.

Ad fundamentum contrariæ sententiæ solutio constat ex dictis: quod etiam latius tractatum in dicto opere de auxiliis, vbi lib. 2. c. 7. expressius declaratum non esse necessarium ad perfectionem prouidentie diuinæ, ut omnes adus humanos in particulari præfinit: neque in malis actibus degere diuinam bonitatem: in bonis vero

vero id facit Deus iuxta rei, vel finis exigentiam p. suo arbitrio & sapientia. In capit. autem 3. eiusdem lib. 2. num. 11. & sequentibus. & in ca. 15. lib. 1. fufe declaravi quomodo voluntas Dei, qua vult concurrere cum humano arbitrio, virtute includat conditionem, & quoad causalitatem concomitanter se habeat cū humano arbitrio. Ex quibus principiis ostendimus hanc voluntatem per se non esse sufficientem, rationem cognoscendi effectum futurum. Et ex eisdem respondetur in forma ad prædictum fundamentum, hanc voluntatem esse efficacem, quantum ex parte Dei ad concursum præstandum, altera causa cooperante non vero absolute & simpliciter ad ponendum effectum, quia non est absoluta voluntas vt effectus sit, sed cū hac conditione, si voluntas humana sese ad illam accommodaverit. Neque etiam est voluntas efficax accommodandi seu determinandi ipsammet voluntatē humanam, sed quoad hoc concomitanter se habet. Vnde ad aliam arguendi formam respondeo, hanc causalem. *Res futura est quia Deus voluit eam fore in his quæ ex sola Dei causalitate futura sunt veram simpliciter esse: in his vero quæ non à solo Deo, sed etiam à cooperante libero arbitrio futura sunt, in primis est non vera de omnibus futuris contingentibus: nam in actibus peccaminosis falsum est dicere Antichristum persequetur Ecclesiam, quia Deus voluit vt id faceret: quia Deus non id voluit, sed permisit: nec tamen verum est dicere id fore, quia Deus id permisit, quia etiam voluntas permittendi non est causa talis effectus, sed solum non impedit illum. In bonis autem actibus erit vera illa causalis præsertim propter voluntatem Dei præficientem, vbi hæc intercedit: vel etiam, propter voluntatem inducendi, & iuvandi hominem ad hos actus: nam in causa etiam consuliendi humana vere dicimus. Ioannes hoc voluit, quia Petrus consuluit, quamvis consilium non sit causa adeo efficax: vt in eo posset infallibiliter cognosci alterum fuisse consensurum. Ratione autem voluntatis concurrenti illa causalis est vera si dicat causam tantum in vno ordine, scilicet cause primæ, non vero si dicat causam adæquatam simpliciter in omni genere neque etiam si dicat causam prædeterminantem aliam concausam: & ideo causalis illa in eo sensu quo vera est non sufficit vt in solo antecedenti infallibiliter cognoscatur consequens esse futurum.*

CAPVT VII.

Realem ac æternā præsentiam seu coexistentiam cum Deo non conuenire rebus creatis, neque in eas fundari posse scientiam futurorum contingentium.

Ius Tho. 1. par. q. 14. art. 13. postquam improbauit alios modos cognoscendi futura contingentia: concludit posse cognosci quatenus sunt æternitati præsentia, quia æternitas iuncta est & tota simul, ideoque omnia cōplectitur. Atque eodē mō explicuit D. Thom. hæc cognitionē vbi cūque de illa disput. 1. p. q. 57. a. 3. vbi negat Angelos posse cognoscere hæc futura quia eorum cognitio non mensuratur æternitate. Idem. cont. gent. capit. 66. & 67. vbi comparat æternitatē puncto centri, in quo linea nō

distat, quæ alias inter se distat. Sumpsit aut D. Tho. hanc dicendi rationē ex antiquis Patribus. præsertim ex Augustino. q. sæpissime dicit respectu Dei nihil esse futurum, neque præteritū, quia in illa æternitate nulla est transmutatio, nec vicissitudo obumbratio. Iacob. 1. 1. Sed omnia respectu illius sunt quasi permanentia in vno nūc. Et ideo in Scriptura declaratur æternitas per modū vnius Diei præsentis, Psa. 2. Ego hodie genui te. De qua re legi potest August. lib. 11. Confess. à cap. 18. & lib. 10. de Ciuit. cap. 12. & lib. 11. cap. 21. & lib. 4. de Trinit. cap. 33. & lib. 11. cap. 7. & lib. de Prædest. Sanct. ca. 5. & lib. 2. ad Simplicianum q. 2. vbi id confirmat. Quia non aliter Deus intuetur futura cum in suo tempore sunt, quam antequam sint, quia in diuina cognitione non potest esse vnus atque alius modus cognitionis, sed semper idem. Et ideo dicitur ad Ro. 4. *Vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt.* Et Ecclesiast. 39. *opera vniuersæ carnis coram illo.* Sed quando sunt, videt illa realiter præsentia: ergo sic semper videt. Quare idem repetit Augustinus sentent. 11. de verbis Apostoli circa id Eph. 1. *Elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem.* Vbi Hieronymus idem sentit. Et idem Augustinus exponens illud Psalm. 49. *Pulchritudo agri mecum est.* Simili modo loquitur sæpe Greg. 2. Mor. c. 20. & lib. 4. c. 32. & 38. & lib. 9. cap. 25. & lib. 20. cap. 24. vbi inter alia dicit præficient am non proprie dici de Deo quia nihil ei est futurum, sed omnia præsentia. Quod dixerat prius Augustinus citato loco ad Simplicianum: Boet. & lib. 5. de Consolat. profa vlt. Idem sentit Ambrosius li. 1. de fide ca. 7. & 1. ad Cor. 15. Ansel. lib. de Concord. Prædestin. & liberi arbitrii c. 1. & 2. & de casu diaboli c. vi. & li. 1. Cur Deus homo cap. 18. Beda lib. 1. Variarum questionum q. 17. tom. 8. & Boetius citato loco. Hugo de Sanct. Vict. in Sum. sentent. tractat. 1. cap. 12.

Prima opinio refertur & suadetur.

Propter hæc, est prima sententia affirmans hunc præficientiæ modum, quem late exposuit Caiet. 1. part. quæst. 14. artic. 13. Prius vero docuerat Capreolus 1. distinct. 36. 37. & 3. vbi etiam Richard. artic. 1. quæst. 3. & distinct. 39. artic. 1. qu. 1. Ferrariensis 1. Contr. Gent. Capit. 66. & 67. Inclinat. Marfil. 1. quæstio. 40. artic. 2. Abulen. Iosue 1. quæst. 68. & 76. Tenet Catharinus Opus. de Præficientia & provident. & communiter Thomistæ. Quorum sententia in duobus præcipue consistit, Primum est res omnes quæ in tempore sunt semper esse præficientes æternitati Dei secundum realem existentiam prius ratione quam cognoscantur, ita vt si intelligatur essentia Dei æterna, etiam si per impossibile non esset cognoscens intelligenda sit perpetuo realiter coexistens rebus omnibus & omnes illi. Quod si inquirat, quomodo res quæ non est in sua duratione & tempore, potest semper coexistere æternitati. Respondetur, quia æternitas in se indiuisibilis existens, omnia tempora complectitur. Quo fit, vt quidquid in tempore existit, sit etiam in æternitate, & consequenter, vt licet in se non semper existat, tamen in æternitate semper sit: & hoc est æternitati coexistere. Atque hoc solum est fundamentum huius partis: præter auctoritatem Sanctorum: Quia in Dei æternitate nulla est successio, ergo simul complectitur omnium temporum successionem, cum sit infinita: ergo è contrario, omnia quæ sunt in aliqua in differentia temporis

I. Quomodo loquatur Tho in hac re, & qua occasione.

